

Desetitisíce sklenic, uspořádaných v obřích lednicích. Konstantní teplota -18 °C. A uchované odrůdy pšenice až z roku 1917. **Česká genová banka**, jejíž provoz zajišťuje odborný tým CARC (Národní centrum zemědělského a potravinářského výzkumu), uchovává rostlinné dědictví české země pro výživovou bezpečnost i biodiverzitu a velikostí **patří mezi deset největších v Evropě**.

Podle Organizace pro výživu a zemědělství Spojených národů bylo ve 20. století ztraceno 75 % světové genetické rozmanitosti plodin. Ačkoliv je na světě více než 200 000 jedlých rostlin, ze kterých se přes 7000 využívá pro výrobu potravin, pouhých 30 zemědělských plodin zajišťuje 95 % potřeb lidstva v oblasti výroby potravin rostlinného původu. Čtyři z nich – rýže, pšenice, kukuřice a brambory – pokrývají více než 60 % kalorického příjmu lidstva.



■ Sklenice se semeny v komoře genové banky. Chladicí komory jsou umístěny za těmito dveřmi (foto vpravo).

staletí a jsou spojeny s kulturním dědictvím a identitou místních komunit.

NÁRODNÍ CENTRUM ZEMĚDĚLSKÉHO A POTRAVINÁŘSKÉHO VÝZKUMU

Do národního programu je zapojeno 12 pracovišť. Jsou mezi nimi jak soukromé společnosti s výzkumnými nebo šlechtitelskými aktivitami, tak i veřejné instituce. Ze soukromých společností



Unikátní genová banka: Rostlinné dědictví české země

„Uchovávání rozmanitosti rostlinných druhů v genových bankách je klíčové pro naši schopnost šlechtit nové odrůdy plodin, které nám umožní i v budoucnu udržet zemědělskou produktivitu,“ říká **Vojtěch Holubec**, koordinátor národního programu rostlin.

LEPŠÍ A ODOLNĚJŠÍ PLODINY

„V Týmu genové banky jsme zodpovědní za výzkum kolekcí. Zároveň také koordinujeme národní program a vedeme dokumentační systém, poskytující informace o všech genetických zdrojích, zahrnutých do programu,“ dodává Vojtěch Holubec.

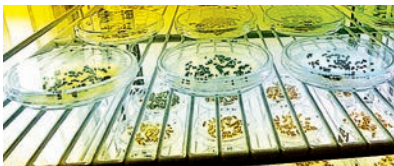
Vědci rovněž šlechtí nové, odolnější odrůdy plodin, které mohou třeba přinášet větší výnosy, odolávat vyšším teplotám, novým chorobám a škůdcům, anebo prospívat v měnících se podmínkách prostředí. Odolnější rostliny pak vyžadují méně vody, hnojiv i pesticidů, čímž mohou snižovat ekologickou zátěž zemědělství. Zachování tradičních a místně přizpůsobených odrůd plodin také podporuje agroekologické postupy,

MEZI DESETI NEJVĚTŠÍMI BANKAMI V EVROPĚ

CARC, do kterého se od 1. ledna 2025 sloučily Výzkumný ústav rostlinné výroby, v. v. i., Výzkumný ústav zemědělské techniky, v. v. i., a Výzkumný ústav potravinářský Praha, v. v. i., je koordinačním pracovištěm celostátního Národního programu konzervace a využívání genetických zdrojů rostlin a agrobiodiverzity.

Součástí je i unikátní genová banka rostlin, kterou ústav spravuje a která letos slaví

35 let od uvedení do provozu. Stavební rozšíření v roce 2009 zvýšilo její kapacitu, takže dnes patří mezi deset největších genových bank v Evropě. **Práce genové**



banky je nezbytná pro zachování biodiverzity a zajištění potravinové bezpečnosti v souvislosti se změnami klimatu a také pro podporu inovativního země-

dělského výzkumu a rozvoje.

„Naším cílem je zajistit zachování bohatství genetických zdrojů kulturních rostlin a jejich planě rostoucích příbuzných druhů, nezbytných pro zajištění potravinové a environmentální bezpečnosti naší země. S na-

stupujícími klimatickými změnami, rostoucí lidskou populací a celosvětovým mizením druhů se tento úkol stává naléhavějším,“ říká Mikuláš Madaras, ředitel CARC. ■

kteří zajišťují biologickou rozmanitost. Podle Vojtěcha Holubce mají pak genetické zdroje rostlin také významnou kulturní a ekonomickou hodnotu. Mnoho tradičních odrůd plodin se pěstuje po

jsou to AGRITEC Šumperk, AMPELOS – šlechtitelská stanice vinařská Znojmo, Zemědělský výzkumný ústav Kroměříž, OSEVA PRO s Výzkumnou stanicí potravinářskou a Výzkumným ústavem